

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wprowadzenie	21

Część I

Ogólna charakterystyka międzynarodowego prawa podatkowego

Rozdział 1

Podstawowe pojęcia, zasady i źródła międzynarodowego prawa podatkowego

.....	25
1.1. Podstawowe pojęcia	25
1.2. Zasady międzynarodowego prawa podatkowego	31
1.3. Źródła międzynarodowego prawa podatkowego	36
1.3.1. Rodzaje źródeł	36
1.3.2. Prawo międzynarodowe	37
1.3.2.1. Umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania	37
1.3.2.2. Inne rodzaje bilateralnych i multilateralnych umów podatkowych	41
1.3.2.3. Inne umowy międzynarodowe mające znaczenie w obszarze podatków	42
1.3.3. Prawo europejskie	42
1.3.4. Prawo krajowe	44
1.4. Relacje między źródłami międzynarodowego prawa podatkowego	45
1.4.1. Prawo międzynarodowe a prawo krajowe	45
1.4.2. Prawo międzynarodowe a prawo europejskie	49

Rozdział 2

Współczesne problemy międzynarodowego prawa podatkowego	53
2.1. Globalizacja i cyfryzacja gospodarki oraz ich konsekwencje w obszarze podatków	53

2.2. Przeciwdziałanie erozji podstawy opodatkowania i przerzucaniu dochodów jako cel międzynarodowego prawa podatkowego	59
2.2.1. Strategie agresywnego planowania podatkowego i środki ich neutralizowania	59
2.2.1.1. Arbitraż podatkowy	59
2.2.1.2. Nadużycie umów o unikaniu podwójnego opodatkowania (<i>treaty abuse</i>)	60
2.2.1.3. Przerzucanie zysków w drodze nadmiernych płatności z tytułu odsetek	62
2.2.1.4. Ceny transferowe	63
2.2.1.5. Wykorzystanie rajów podatkowych	65
2.2.1.6. Zmiana rezydencji podatkowej, przeniesienie aktywów i zakładu do innego państwa	67
2.2.2. Proceduralne środki przeciwdziałania erozji podstawy opodatkowania i przerzucaniu zysków	68
2.2.2.1. Współpraca administracji podatkowych w zakresie wymiany informacji	68
2.2.2.2. Obowiązkowe ujawnianie administracjom podatkowym struktur agresywnego planowania podatkowego	69
2.3. Problem konkurencji podatkowej	70

Część II

Eliminowanie międzynarodowego podwójnego opodatkowania. Zagadnienia ogólne

Rozdział 3

Międzynarodowe podwójne opodatkowanie i kształtowanie się modeli konwencji służących wyeliminowaniu tego zjawiska	75
3.1. Pojęcie międzynarodowego podwójnego opodatkowania	75
3.2. Ewolucja modeli konwencji o unikaniu podwójnego opodatkowania	77

Rozdział 4

Charakterystyka struktury i treści rozdziałów Modelu Konwencji OECD	80
4.1. Struktura rozdziałów	80
4.2. Treść rozdziałów	83

Rozdział 5

Charakterystyka treści poszczególnych artykułów Modelu Konwencji OECD	86
5.1. Zakres konwencji	86
5.2. Definicje	88
5.3. Opodatkowanie dochodu – normy dystrybucyjne	94

5.4. Opodatkowanie majątku – normy dystrybutywne	108
5.5. Metody eliminowania podwójnego opodatkowania	109
5.6. Przepisy szczególne	112
5.7. Postanowienia końcowe	123

Rozdział 6

Model Konwencji OECD a umowy bilateralne o unikaniu podwójnego

opodatkowania	124
6.1. Wpływ Modelu Konwencji OECD na treść umów bilateralnych	124
6.2. Zmiany treści Modelu Konwencji OECD a zmiany umów bilateralnych	125
6.3. Zmiany umów bilateralnych za pośrednictwem konwencji MLI	126
6.3.1. Struktura konwencji MLI i zastosowany w niej mechanizm zmian umów	126
6.3.2. Charakterystyka treści poszczególnych artykułów konwencji MLI ...	129
6.3.3. Polityka zmian umów zawartych przez Polskę za pośrednictwem konwencji MLI	134
6.3.4. Przegląd zmian wprowadzonych do treści umów zawartych przez Polskę za pośrednictwem konwencji MLI	137

Rozdział 7

Wykładnia umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	141
7.1. Problemy wykładni umów	141
7.2. Znaczenie konwencji wiedeńskiej dla wykładni umów	142
7.2.1. Zasady ogólne	142
7.2.2. Wykładnia umów, których autentyczny tekst został ustalony w dwóch lub więcej językach	145
7.3. Znaczenie umów oraz prawa krajowego w procesie wykładni umów	146
7.4. Znaczenie Modelu Konwencji OECD i komentarzy w procesie wykładni umów	149
7.5. Znaczenie innych środków w procesie wykładni umów	153
7.6. Problemy wykładni umów w praktyce	154

Część III

Eliminowanie podwójnego opodatkowania.

Wybrane zagadnienia szczególne

Rozdział 8

Rezydencja podatkowa	161
8.1. Osoby fizyczne	161
8.1.1. Kryteria rezydencji podatkowej w prawie krajowym	161
8.1.2. Rozstrzyganie konfliktu rezydencji w świetle art. 4 ust. 2 Modelu Konwencji OECD	162

8.1.3.	Rozstrzyganie konfliktu rezydencji na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych	166
8.1.4.	Rozstrzyganie konfliktu rezydencji w polskiej praktyce traktatowej	171
8.1.5.	Kryteria rezydencji podatkowej w prawie polskim	171
8.2.	Osoby inne niż osoby fizyczne	176
8.2.1.	Kryteria rezydencji podatkowej w prawie krajowym	176
8.2.2.	Rozstrzyganie konfliktu rezydencji w oparciu o art. 4 ust. 3 Modelu Konwencji OECD	178
8.2.2.1.	Rozwiązania zawarte w Modelu Konwencji OECD sprzed 2017 r.	178
8.2.2.2.	Rozwiązania zawarte w Modelu Konwencji OECD w wersji z 2017 r.	179
8.2.3.	Rozstrzyganie konfliktu rezydencji na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych	181
8.2.4.	Rozstrzyganie konfliktu rezydencji w polskiej praktyce traktatowej	182
8.2.5.	Kryteria rezydencji podatkowej w prawie polskim	183

Rozdział 9

Zakład	186
9.1. Koncepcja zakładu	186
9.2. Postacie zakładu	188
9.3. Pojęcie zakładu jako stałej placówki w rozumieniu art. 5 ust. 1 Modelu Konwencji OECD	189
9.4. Obecność personelu a istnienie zakładu. Serwer komputerowy jako zakład	193
9.5. Rodzaje stałych placówek stanowiących zakład w świetle art. 5 ust. 2 Modelu Konwencji OECD	195
9.6. Plac budowy, prace budowlane lub instalacyjne jako zakład	196
9.6.1. Zasady ogólne	196
9.6.2. Przeciwdziałanie sztucznemu dzieleniu kontraktów	199
9.7. Placówki niestanowiące zakładu w świetle art. 5 ust. 4 Modelu Konwencji OECD	199
9.7.1. Placówki o charakterze przygotowawczym lub pomocniczym	199
9.7.2. Nowe uregulowania przeciwko nadużywaniu statusu zakładu	202
9.8. Zakład agencyjny (<i>Agency PE</i>)	204
9.8.1. Pojęcie zależnego przedstawiciela	204
9.8.2. Pojęcie niezależnego przedstawiciela	208
9.9. Spółka zależna jako zakład	210
9.10. Zakład usługowy (<i>Services PE</i>)	210
9.11. Spółka transparentna podatkowo jako zakład wspólników	211
9.12. Pojęcie zakładu na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych i praktyki organów podatkowych	213

9.13. Pojęcie zakładu w polskiej praktyce traktatowej	220
9.14. Pojęcie zakładu w prawie polskim	222

Rozdział 10

Przypisanie zysku do zakładu	224
10.1. Koncepcje przypisania zysków do zakładu w praktyce OECD	224
10.2. Model Konwencji OECD z 2008 r.	227
10.3. Model Konwencji OECD z 2010 r. i wersje późniejsze	230
10.4. Przykłady ilustrujące zastosowanie AOA	237
10.5. Przypisanie zysku do zakładu na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych	239
10.6. Polska praktyka traktatowa	242
10.7. Przypisanie zysku do zakładu w prawie polskim	243
10.7.1. Przepisy obowiązujące do końca 2018 r.	243
10.7.2. Przepisy obowiązujące od 2019 r.	244
10.7.3. Przepisy obowiązujące od 2019 r. a umowy bilateralne zawarte przez Polskę	246

Rozdział 11

Pracownicy transgraniczni	249
11.1. Charakterystyka ogólna	249
11.2. Problem opodatkowania składników wynagrodzeń o niejednoznacznym związku z pracą wykonywaną w danym państwie	252
11.3. Opcje giełdowe	255
11.4. Opodatkowanie dochodu z pracy tylko w państwie rezydencji	256
11.4.1. Warunek długości pobytu	256
11.4.2. Rezydencja pracodawcy	259
11.4.3. Wykładnia pojęcia pracodawcy	259
11.5. Opodatkowanie wynagrodzenia za pracę świadczoną na pokładzie statków morskich lub powietrznych	264
11.6. Opodatkowanie wynagrodzeń pracowników transgranicznych na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych	264
11.7. Polska praktyka traktatowa	269
11.8. Problem równego traktowania pracowników transgranicznych w międzynarodowym i unijnym prawie podatkowym	271
11.8.1. Równe traktowanie pracowników w świetle prawa międzynarodowego	271
11.8.2. Równe traktowanie pracowników w świetle prawa unijnego	272
11.9. Opodatkowanie pracowników transgranicznych w prawie polskim	275
11.9.1. Polska jako państwo rezydencji pracownika wykonującego pracę za granicą	275
11.9.2. Polska jako państwo wykonywania pracy dla pracownika będącego nierezydentem podatkowym	276

11.9.3. Opodatkowanie opcji giełdowych uzyskanych od zagranicznego podmiotu	278
Rozdział 12	
Dochody bierne. Dywidendy. Odsetki. Należności licencyjne	279
12.1. Charakterystyka ogólna dochodów biernych	279
12.1.1. Alokacja praw do opodatkowania dywidend, odsetek i należności licencyjnych	279
12.1.2. Status odbiorcy. Pojęcie <i>beneficial owner</i>	281
12.1.3. Dywidendy, odsetki i należności licencyjne jako zysk zakładu	286
12.1.4. Zasada rynkowości przy ustalaniu kwoty odsetek i należności licencyjnych	287
12.2. Dywidendy	288
12.2.1. Pojęcie dywidendy	288
12.2.2. Szczegółowe zasady opodatkowania	291
12.2.3. Opodatkowanie dywidend na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych	293
12.2.4. Międzynarodowy a unijny system opodatkowania dywidend	299
12.2.5. Polska praktyka traktatowa	303
12.2.6. Opodatkowanie dywidend w prawie polskim	304
12.2.6.1. Ogólne zasady opodatkowania	304
12.2.6.2. Metody unikania podwójnego opodatkowania	306
12.3. Odsetki	309
12.3.1. Pojęcie odsetek	309
12.3.2. Szczegółowe zasady opodatkowania	310
12.3.2.1. Zakład jako płatnik odsetek	310
12.3.2.2. Opodatkowanie odsetek tylko w państwie rezydencji	312
12.3.3. Opodatkowanie odsetek na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych	313
12.3.4. Międzynarodowy a unijny system opodatkowania odsetek	320
12.3.5. Polska praktyka traktatowa	322
12.3.6. Opodatkowanie odsetek w prawie polskim	322
12.4. Opodatkowanie należności licencyjnych	324
12.4.1. Pojęcie należności licencyjnych	324
12.4.2. Szczegółowe zasady opodatkowania	327
12.4.3. Opodatkowanie należności licencyjnych na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych	328
12.4.4. Międzynarodowy a unijny system opodatkowania należności licencyjnych	332
12.4.5. Polska praktyka traktatowa	333
12.4.6. Opodatkowanie należności licencyjnych w prawie polskim	336
12.5. Zasady poboru podatku u źródła od dywidend, odsetek i należności licencyjnych w prawie polskim od 2019 r.	337

Rozdział 13

Zyski kapitałowe	340
13.1. Ogólne zasady opodatkowania zysków kapitałowych	340
13.2. Zyski z przeniesienia własności majątku nieruchomego	344
13.3. Zyski z przeniesienia własności majątku ruchomego stanowiącego część majątku zakładu	345
13.4. Zyski z przeniesienia własności statków morskich lub powietrznych	346
13.5. Klauzula nieruchomościowa	346
13.6. Zyski z przeniesienia jakiegokolwiek innego majątku	348
13.7. Opodatkowanie zysków kapitałowych na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych	349
13.8. Polska praktyka traktatowa	353
13.9. Opodatkowanie zysków kapitałowych w prawie polskim	356

Rozdział 14

Metody eliminowania podwójnego opodatkowania	358
14.1. Ogólna charakterystyka metod eliminowania podwójnego opodatkowania	358
14.2. Wybór metody eliminowania podwójnego opodatkowania	364
14.3. Metody eliminowania podwójnego opodatkowania w świetle postanowień Modelu Konwencji OECD	367
14.3.1. Metoda zwolnienia	367
14.3.2. Metoda kredytu podatkowego	371
14.4. Zmiany w zakresie metod eliminowania podwójnego opodatkowania wprowadzone do umów bilateralnych za pośrednictwem konwencji MLI ...	374
14.5. Metody eliminowania podwójnego opodatkowania w świetle wybranych orzeczeń sądowych	374
14.6. Metody eliminowania podwójnego opodatkowania w polskiej praktyce traktatowej	379
14.7. Metody eliminowania podwójnego opodatkowania w prawie polskim	382
14.7.1. Zasady ogólne	382
14.7.2. Ulga abolicyjna	383

Część IV

**Nadużycie umów o unikaniu podwójnego opodatkowania
i inne formy międzynarodowego unikania opodatkowania
oraz środki przeciwdziałania tym zjawiskom**

Rozdział 15

Ogólna charakterystyka zjawiska międzynarodowego unikania opodatkowania	389
15.1. Pojęcie i formy międzynarodowego unikania opodatkowania	389

15.2. Klasyfikacja środków przeciwko międzynarodowemu unikaniu opodatkowania	390
15.2.1. Środki normatywne o charakterze ogólnym i szczególnym	390
15.2.2. Środki normatywne umowne, unijne i krajowe	394
15.2.3. Krajowe doktryny orzecznicze	394

Rozdział 16

Nadużycie umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	396
16.1. Środki przeciwko nadużyciu umów zawarte w umowach	396
16.1.1. Klauzula PPT	396
16.1.2. Klauzula <i>beneficial ownership</i>	404
16.1.3. Klauzula LOB	405
16.1.4. Klauzule szczególne <i>anti-conduit</i>	407
16.1.5. Pozostałe klauzule i postanowienia szczególne	411
16.1.6. Rozwiązania przeciwko nadużyciu umów przewidziane w konwencji MLI i ich wpływ na klauzule zawarte w obowiązujących umowach	411
16.2. Krajowe środki przeciwko nadużyciu umów	412
16.3. Zasada zakazu nadużycia umów jako podstawa odebrania korzyści umownych	416
16.4. Polska praktyka traktatowa w przedmiocie nadużycia umów	418
16.4.1. Klauzule przeciwko nadużyciu umów przed zmianami wprowadzonymi przez konwencję MLI	418
16.4.2. Klauzule przeciwko nadużyciu umów po zmianach wprowadzonych przez konwencję MLI	420
16.5. Nadużycie umów a nadużycie dyrektyw unijnych	421
16.5.1. Koncepcja nadużycia prawa w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości	421
16.5.2. Klauzule szczególne przeciwko <i>directive shopping</i>	422
16.5.3. Inne klauzule przeciwko nadużyciu dyrektyw	425
16.6. Środki prawa polskiego przeciwko nadużyciu umów i dyrektyw	426
16.6.1. Ewolucja klauzuli ogólnej i jej treść normatywna	426
16.6.2. Problem stosowania krajowej klauzuli ogólnej do przeciwdziałania nadużyciu umów	429
16.6.3. Implementacja klauzul szczególnych przeciwko nadużyciu dyrektyw	432

Rozdział 17

Ceny transferowe	433
17.1. Artykuł 9 Modelu Konwencji OECD – przedsiębiorstwa powiązane	433
17.1.1. Definicja przedsiębiorstw powiązanych oraz korekta pierwotna ..	433
17.1.2. Korekta korespondująca	436

17.2. Polska praktyka traktatowa w zakresie art. 9 Modelu Konwencji OECD	438
17.3. Wpływ Modelu Konwencji OECD i Wytycznych OECD w sprawie cen transferowych na regulacje krajowe w zakresie cen transferowych	439
17.4. <i>Ratio legis</i> regulacji TP	440
17.5. Wybrane aspekty regulacji TP	442
17.5.1. Metody ustalania cen transferowych	442
17.5.2. Rozwiązania szczególne ze względu na specyfikę przedmiotu transakcji	444
17.5.2.1. Wartości niematerialne i prawne	444
17.5.2.2. Umowy o podziale kosztów	446
17.5.2.3. Usługi wewnątrzgrupowe	447
17.5.3. Dokumentacja	448
17.5.4. Uprzednie porozumienia cenowe	449
17.6. Regulacje prawa polskiego w zakresie cen transferowych	450
17.6.1. <i>Ratio legis</i> regulacji	450
17.6.2. Struktura i zakres regulacji	453
17.6.2.1. Podatki dochodowe	453
17.6.2.2. Regulacje o charakterze proceduralnym (APA)	457

Rozdział 18

Zagraniczne spółki kontrolowane	463
18.1. Charakterystyka ogólna	463
18.2. Regulacje unijne	464
18.3. Regulacje polskie	468
18.4. Kontrowersje dotyczące zgodności z umowami o unikaniu podwójnego opodatkowania	475

Rozdział 19

Zmiana rezydencji podatkowej, przeniesienie aktywów i zakładu do innego państwa	478
19.1. Charakterystyka ogólna	478
19.2. Regulacje unijne	479
19.3. Regulacje polskie	483

Rozdział 20

Przerzucanie zysków w drodze nadmiernych płatności z tytułu odsetek	488
20.1. Charakterystyka ogólna	488
20.2. Regulacje unijne	489
20.3. Regulacje polskie	489
20.3.1. Ewolucja rozwiązań	489
20.3.2. Obecny stan prawny	493

Rozdział 21

Wykorzystanie rozbieżności w kwalifikowaniu struktur hybrydowych	496
21.1. Charakterystyka ogólna	496
21.1.1. Istota i przykłady stosowania	496
21.1.2. Rekomendacje OECD	502
21.2. Regulacje unijne	503
21.2.1. Dyrektywa 2011/96/UE	503
21.2.2. Dyrektywa ATAD	504
21.3. Regulacje polskie	505

Rozdział 22

Raje podatkowe	508
22.1. Charakterystyka ogólna	508
22.2. Przyczyny rozwoju i skala wykorzystania rajów podatkowych	511
22.3. Środki OECD i Unii Europejskiej przeciwko rajom podatkowym	513
22.4. Regulacje polskie	514

Część V

**Zagadnienia proceduralne związane ze współpracą międzynarodową
w zakresie wymiany informacji podatkowych
oraz rozstrzygnięciem kwestii spornych**

Rozdział 23

Wymiana informacji podatkowych	519
23.1. Podstawy prawne wymiany informacji podatkowych	519
23.2. Międzynarodowy system wymiany informacji podatkowych	520
23.2.1. Artykuł 26 Modelu Konwencji OECD	520
23.2.1.1. Zasady wymiany informacji	520
23.2.1.2. Formy wymiany informacji	524
23.2.1.3. Tajemnica informacji	524
23.2.1.4. Ograniczenia wymiany informacji	525
23.2.1.5. Interes wewnętrzny państwa proszonego a obowiązek przekazania informacji	527
23.2.1.6. Informacje posiadane przez bank lub inną instytucję finansową	527
23.3. Konwencja strasburska	529
23.4. Umowy o wymianie informacji w sprawach podatkowych (TIEAs)	530
23.5. Inne umowy międzynarodowe	530
23.5.1. FATCA	530
23.5.2. Umowy wielostronne o automatycznej wymianie informacji	531
23.5.3. <i>Rubic agreements</i>	532
23.6. Międzynarodowy a unijny system wymiany informacji	532

23.7. Wymiana informacji podatkowych na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych	535
23.8. Wymiana informacji podatkowej w polskiej praktyce traktatowej	539
23.9. Wymiana informacji podatkowych w prawie polskim	540
23.9.1. Ustawa o wymianie informacji podatkowych z innymi państwami	540
23.9.2. Informacje o schematach podatkowych	543

Rozdział 24

Procedura wzajemnego porozumiewania się	546
24.1. Charakterystyka ogólna	546
24.2. Eliminowanie opodatkowania niezgodnego z postanowieniami umowy	547
24.3. Rozwiązywanie problemów związanych z interpretacją lub stosowaniem umowy	551
24.4. Zasady i formy komunikowania się umawiających się państw w toku procedury wzajemnego porozumiewania się	552
24.5. Postępowanie arbitrażowe	552
24.5.1. Wszczęcie i skutki postępowania arbitrażowego w świetle art. 25 ust. 5 Modelu Konwencji OECD	552
24.5.2. Postępowanie arbitrażowe a krajowe środki prawne	554
24.5.3. Postępowanie arbitrażowe zgodnie z konwencją MLI	555
24.6. Międzynarodowa a unijna procedura wzajemnego porozumiewania się	556
24.7. Procedura wzajemnego porozumiewania się na przykładzie wybranych orzeczeń sądowych	559
24.8. Procedura wzajemnego porozumiewania się w polskiej praktyce traktatowej	563
24.9. Przepisy prawa polskiego regulujące rozstrzyganie sporów dotyczących podwójnego opodatkowania	566
24.9.1. Charakterystyka ogólna	566
24.9.2. Rozstrzyganie sporów na podstawie przepisów implementujących dyrektywę arbitrażową	568
24.9.3. Procedura eliminowania podwójnego opodatkowania w przypadku korekty zysku podmiotów powiązanych	575
24.9.3.1. Korekta jednostronna	575
24.9.3.2. Przepisy dotyczące stosowania konwencji arbitrażowej	576
24.9.4. Procedura wzajemnego porozumiewania się prowadzona na podstawie umów o unikaniu podwójnego opodatkowania	577
Bibliografia	581